

VESTITORUL

ORGAN AL EPARHIEI ROMÂNE UNITE DE ORADEA ȘI REVISTĂ DE CULTURĂ RELIGIOASĂ

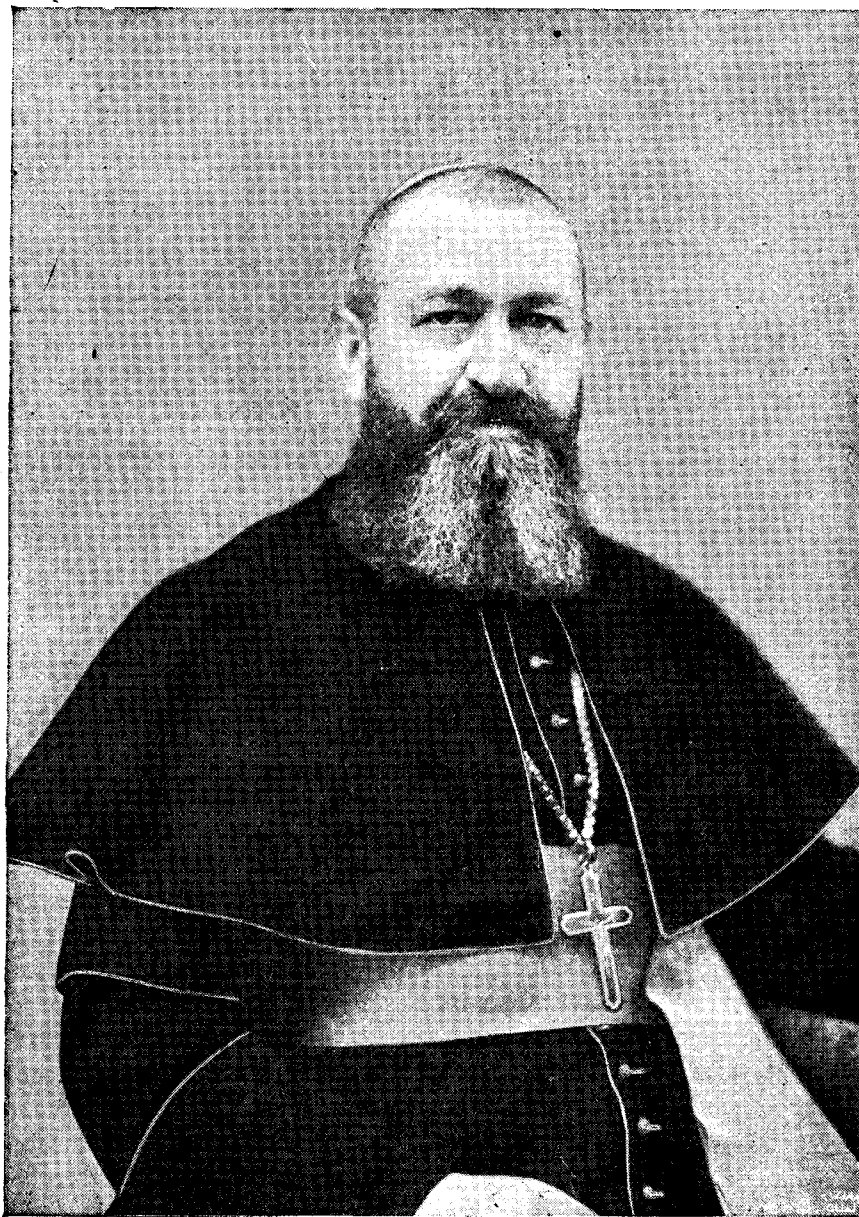
Redacția și Administrația :
Parcul Ștefan cel Mare No. 8.

Apare
la 1 și la 15 a fiecărei luni

ABONAMENT:	
Parohiile :	200 Lei
Particulari:	160 Lei
Membrii Agrului	100 Lei

25 Aprilie
1875

25 Aprilie
1935

I. P. S. Sa Valeriu Traian Frențiu

Intru mulți ani Stăpâne!

Inalt Preasfințitul nostru Episcop Diecezan, Dr. Valeriu Traian Frențiu a împlinit șazeci de ani. Descendent dintr'o fruntașă și cuvioasă familie de preoți a păstrat în întregime cultul tradiției, de chiverniseală a vieții pentru învățătura mântuitoare a lui Isus Christos. Prin vieața sa de preot a întărit credințe, a oțelit pe cei șovăelnici, a luminat nădejdi amorțite. Prin faptele Sale a durat cetățui de lumină și putere creștină.

Inalt Preasfințitul Valeriu Traian este omul faptelor. Școala Normală de fete din Lugoj, școala de ucenici industriali, tot de aici, Seminarul Român Unit din Oradea, Școala Normală Română Unită, con-

precepeșit pentru orice inițiativă românească bună, a contribuit, cum nimeni altul, la consolidarea vieții românești de stat de pe aceste plaiuri, unde fiecare inițiativă mai de seamă se leagă de numele Inalt Preasfinției Sale.

In ziua de 25 Aprilie crt. Inalt Preasfințitul Episcopul nostru Diecezan împlinește șazeci de ani. Tocmai în Joia Mare, ziua sfântă din istoria creștinismului, când Mântuitorul nostru Isus Christos, înaintea izbăvitoarelor sale patimi, instituiește mărețul sacrament din legea nouă: „Euharistia”. O smerită aducere aminte ne face să ne perândăm privirea asupra anilor trecuți. Ca apostol zelos întru

PROCESIUNEA EUHARISTICĂ DELA LUGOJ

victele călugărești dela Oradea și Beiuș, clădirile dela Stâna de Vale vorbesc despre o dărnicie sufletească, ce a ajuns să primească o plăsmuire în clădiri durabile de piatră... durate pentru eternitate.

Alături de acestea, prin exemplul vieții Sale, printr'o activitate neobosită, zilnică a durat și o altă operă mai tare decât granitul. Prin vizitații canonice dese, prin exerciții spirituale și de pietate, prin transplantarea aici de ordine călugărești crescute și deprinse în cultul practicilor creștine, prin organizarea credincioșilor laici în societăți cu caracter religios și spirit creștin, prin educația tineretului în cadrul înaltelor principii morale ale Bisericii a transformat, în acest colț de țară, o lume.

Prin participarea Sa activă la toate manifestările cultural-naționale românești, prin obolul său ne-

Christos, câtă căldură sufletească n'a depus Inalt Preasfințitul Valeriu Traian pentru a instaura la locul de cinste înălțătorul cult euharistic; cât zel sfânt și neprihănit nu s'a vărsat aici pentru a câștiga și apropia pe credincioși, cât mai des, dacă se poate zilnic, de Trupul și Sângele Domnului.

In ziua aceasta însemnată pentru noi toți; întocmai, precum ucenicii se aflau strânși în jurul Mântuitorului în sfânta zi de Joi a Paștilor, credincioșii smeriți, din întreaga dieceză a Orăzii, înădesc gânduri de admirație față de vieața neprihănită și mare prin fapte a Inalt Preasfinției Voastre și roagă pe atotputernicul Dumnezeu să Vă călăuzească pașii, să Vă întărească voința, întru mărirea scumpei noastre Biserici creștine apostolice și Vă urăm din suflet: **Intru mulți ani Preasfințite Stăpâne!**

VESTITORUL.

POPAS

I. P. S. Sale Valeriu Traian Frențiu Episcop al Orăzii.

Urcând mareu pe drumul ce duce la lumină,
Azi faci popas de-o clipă, și fruntea ți-e senină,
Privind în zarea vieții l'al anilor convoiu,
Ce-aducerea aminte ți-o fură înapoi.

În împletirea vieții avut-ai bucurii,
Nădejdi ce-au ars năvalnic, ca para de făclii
Și griji ce adumbrit-au cărarea ș'au pierit;
— Clăbuci ce'n neființă pe veci s'au risipit!

Din răspântii ieșit-au dușmani cu gând ascuns
Și'n calea ta'nălțat-au zăgaz de nepătruns,
Dar risipit-ai gloata ce-avea stindardul urii,
Cu arma de lumină din pagina Scripturii.
Ii vezi cum strigă 'n urmă, în negură cum pier,
Pe când a Ta cărare se 'ndreaptă'n veci spre cer.

Sortit ai fost din veacuri, să iei din darul sfânt
Un dar, să-l faci să crească, rodind pe-acest pământ;
Privind mereu la Domnul, de El ai fost condus,
Să mergi spre-aceeaș țintă, ce'n calea ta a pus.
Deschis-ai Sfânta Carte și vorba înțeleaptă,
Ce suflete pierdute spre zări cerești îndreaptă
Și-alină suferința ivită din păcat,
Cu darnic braț în juru-ți mereu ai sămănat.
Ai spus mereu cuvântul ce duce la lumină,
Sădind credința'n inimi, ca'n ziua ce-o să vină,
Când pe țării, în slavă va apărea Preasfântul
Și'n tunete de pară își va rosti cuvântul,
Să-ți afle turma dată în grija de păstor
Mai limpede la suflet ca apa de izvor.

Iubitu-ți-ai Mireasa și neamul ți-ai iubit.
— Cu-acelaș dor fierbinte, în veci neprihănit,
Ai alinat durerea și crunte suferinți,
Ai ridicat la viață, prin vorbele-ți fierbinți,
Pe cei căzuți și 'ndemnul în suflete ai sădit,
Cu ochiul veșnic țintă spre Sfântul răsărit.

Când pașii tăi se 'ndreaptă pe-aceleași căi bătute,
Cu-acelaș țel în zare, ca 'n vremile trecute,
Intreaga turmă dată în păstorire ție
Prinos ți-aduce astăzi, cald imn de bucurie.
Icoana ta trăiește adânc în noi, stăpâne,
— Și pilda ta cea vie în suflete rămâne.

Cuvintele în straiul lor strâmt nu pot cuprinde
Intregul dor ce vajnic în suflete se-aprinde;
Dar ochiul nostru, astăzi, febril spre cer se 'ndreaptă
Și roagă pe Acela ce lumile îndreaptă,
Să-ți lase turma 'n pază, mulți ani s'o duci la fel,
Pe calea care duce deapărarea la El.

Aurel Pop.

La șaizeci de ani

— *Instaurare omnia in Christo* —
Piu al X-lea

La prăznuirea celor șaizeci de ani de viață a Înalt Preasfințitului Episcop Valeriu Traian al Orăzii, am recitat paginile de luminoasă biografie, scrise de regretatul prepozit Iacob Radu și le-am întregit cu cele cunoscute de noi, cei cari trăim în umbra înfăptuirilor marelui ierarh și fără să vreau, un gând mi s'a furișat în suflet, care cere cu insistență să-l transmit mai departe.

Șaizeci de ani . . . o etapă importantă dintr' o viață de om; în timpul careia râvna sufletului poate să primească imagini precise și plăsmuirile minții pot fi în parte realizate.

Humusul dacic din țara Sarmisegetuzei a dat un om cu toată particularitatea psihofizică a regiunii, dârz în gând și tenace în acțiune, peste care s'a suprapus, în întreaga-i amplexare, disciplina culturală a Bisericii Romane, din care și-a absorbit întregul ideal al vieții: lupta, continua luptă pentru mărirea Bisericii lui Isus.

Vieța Înalt Preasfințitului Episcop n'a cunoscut cotiturile anilor tinereții, acea visare lăncedă după idealuri sortite din germinație să rămână irealizabile; fiindcă tradiția familiară, precum și școala în care se formase îi oferiseră idealul constant al vieții sale. Blajul românesc cu școala-i secundară, cu studiile teologice dela universitate, îi oferiră aspirații bogate și durabile, pentru ca să poată deveni din tinerețe omul faptelor.

Cu această zestre a plecat la drum, în mijlocul alor săi. Și-a început munca apostolică de jos, dela parohie și protopopiat; dar câtă pasiune convingere și curaj n'a depus în munca de toate zilele pentru ridicarea credincioșilor incredințați grijii sale. Predici, misiuni populare, pelerinaje, presă; mijloace folosite cu dărnicie în serviciul credinței, menite să-l ajute în drumul spre mai bine. Cu o credință atât de nesdruncinată nu e mirare că a urcat spre culmi, încredințându-i-se rolul de apostol peste noroade.

În 14 Ianuarie 1913, în catedrala Blajului, a fost sfințit de episcop al Lugojului și cârmui

aceasta dieceză în cursul șuvoiului dărâmtor al războiului mondial. Neînfrânt și neînfricat a stat de veghe, în aceste vremuri grele, a păzit credința și dragostea dintre frații aceleiași Biserici.

În toamna aceluiaș an deschide seminarul teologic, în 1914 școala normală de învățătoare, iar în 1916 școala de ucenici industriali. Pe cât se vede, marasmul zilelor de războiu, ce sufocase orice inițiativă mai largă pentru ai noștri, nu-l oprise în drum pe omul faptelor întregi.

În Februarie 1922 a fost numit urmaș al episcopului martir Demetriu Radu, în scaunul episcopal dela Oradea. Și câte nu erau de făcut aici, în fața vremilor schimbate în bine pentru neamul nostru!

Instituții culturale neîncăpătoare ce trebuiau lărgite, pentru a putea cuprinde pe cei mulți dornici de lumina cărții, cari acum se treziseră la o viață nouă, organe noi de întărire a vieții religioase și o intensă străduință de a vindeca rănilile sufletești, provocate de miasmele cataclismului mondial precum, și reintronarea în locu-i convenit a mântuitoare-i credințe în Isus Hristos. Neamul nostru se afla la o răscruce a istoriei sale, când, pentru o nouă orientare, vredniciile personale contau mult. Gestul sumbru, al comunistului Goldstein ne

Clericul Valeriu Tr. Erențiu

avertizase. Trebuiau să se ia măsuri cumpănite și urmărite cu tenacitate, pentru a înconjura prăpastia ce amenința să ne înghită.

Curajul credinței și al faptei se arătară și la noi și, din inițiativa Înalt Preasfinției Sale Valeriu Traian, se înmulțiră și se consolidară și aici, poate mai mult decât oricând, fiindcă acum primejdia era mai mare, meterezele și cohortele luminii. În ajutorul Bisericii învățătoare, ce trebuia să se afirme acum cu mai multă putere, aduce aici cuvioase cinuri călugărești. La chemarea Înalt Preasfinției Sale veniră acum frații Asumpționiști, cucernicii călugări Franciscani, congregația Fraților Școlari, Surorile dela Blaj, călugărițele Notre Dame; pentru ca uniți în puteri să consolideze din nou piatra credinței în Isus, să întărească Biserica lui

Petru, mai marele apostolilor. Controlează activitatea clerului, prin vizitații canonice, organizează exercițiile spirituale pentru fiecare an, dă o deosebită atenție instrucției clerului, pentru ca elita luptătoare a Bisericii să fie pregătită în orice momente, fie ele ori cât de grele.

În această pregătire de viață creștină n'a fost uitată cu deosebire școala. Înalt Preasfinția Sa termină clădirea Academiei Teologice, pe care o inaugurează în anul 1922, lărgeste Seminarul Tinerimei Române Unite, căruia îi dă un nou etaj, iar în anul trecut a inaugurat, în cadrul unor serbări înălțătoare, pomposul palat al Școlii Normale Române Unite din Oradea, clădit din dărnicia sa largă pentru școala creștină românească, făcând din ea o adevărată cetățuie a credinței și a culturii, menită să se răspân-

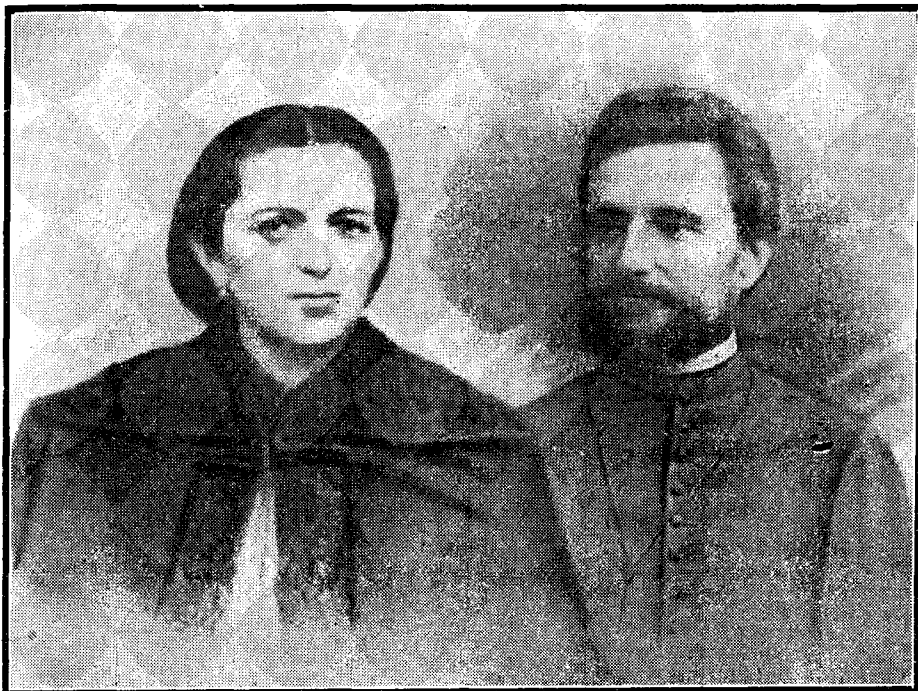
dească în masele largi ale neamului nostru. Și câte cărți, periodice talmăcitoare de gânduri bune și înțelepte n'au văzut lumina, datorită dărnicii Marelui Ierarh! Câte inițiative românești din această regiune n'au găsit cea mai bogată încurajare din partea Sa!

În această dărnicie pentru școală, carte, cultură românească, parc'ar fi vroit să îngroape o tristă dar mândră amintire din trecut; de pe când era profesor tânăr de religie, la o școală secundară din Hațeg, unde a trebuit să lupte din greu contra presiunilor streine șovine, care cereau predarea acestei materii în limbă streină. A stat dârz atunci și de atunci... a luptat și a ridicat școli peste școli pentru neamul nostru, pentru Biserica Sa.

Șaizeci de ani... o etapă importantă din viața unui om; cu atât mai importantă prin realizări în numele aceluiaș crez. Pildă generoasă pentru generațiile actuale, pentru neamul nostru întreg. Constructivismul creștin catolic vorbește din frământarea plină de rōade a Românului creștin catolic din țara Sarmisgetuzei, ce și-a jertfit anii și puterile de muncă în slujba marelui ideal al întregii umanități.

În 25 Aprilie 1875, în ziua biruitoare a învierii Domnului s'a născut marele arhiepiscop al Bisericii noastre. De atunci au trecut ani, dar în sufletul său s'a întărit tot mai puternic dorul pentru biruința crucii lui Isus pe acest pământ. Pentru izbânda acestui ideal a trăit. Și-a pecetluit credința în fapte!

Prof. Vasile Bolca

Ioachim Frențiu și Rozalia Demeter, părinții I. P. S. Sale

O reminiscență din zile grele.

Episcopul Frențiu este nu numai o măreață figură apostolică, un harnic păstor sufletesc și un iubitor al binelui și al dreptății, ci și pe terenul național este un vrednic urmaș al marilor săi înaintași, care urmărește cu stăruință promovarea vieții culturale și naționale în mijlocul credincioșilor săi. Rolul său covârșitor în viața Românismului dela hotarele apusene, cât și înfăptuirile mărețe realizate cu sforțări enorme, spun de extraordinara sa activitate pe teren cultural și național, în luptă cu vitregia vremii și a oamenilor.

Aceste înfăptuiri verifică pe deplin precizarea pe care o făcea despre acest *Vlădică românesc* »Românismul«, revista Ligii Culturale din București în 1913, de sub conducerea lui Virgil Arion, Bogdan Duică și Vasile Pârvan, care spunea că Frențiu are să fie un mare episcop român. Și într'adevăr așa a fost. Episco-

pul Frențiu, seniorul Vlădicilor uniți este unul din cei mai de frunte Arhiepiscopii români, care și iubește și Biserica și Neamul. O dovadă este frumoasa și îndrăzneța pastorală pe care o publică din sedința consistorială dela 7 Decembrie 1918, abia întors dela istorica adunare dela Alba-Iulia. După ce anunță fiii săi sufletești împlinirea visului milenar: unirea cu patria mamă, dispune ca de aci înainte la toate slujbele sfinte și la Liturghii, la locul domnitorului să se pomenească Regele Ferdinand. Este cel dintâiu ordin de felul acesta dat în părțile de dincoace de Carpați. Reproducem cu acest prilej solemn un pasagiu din această pastorală devenită istorică, de care au ținut seamă și preoții ortodocșii din Banat. Aceasta cu atât mai mult cu cât autoritățile sârbești, voind să pună capăt acestei orânduiri și aflând că ordinul vine

dela un episcop unit, de teama unui conflict diplomatic, au evitat orice măsură de represiune împotriva autorului.

Vă indemn deci în Domnul și Vă rog, Venerați Frați Preoți și iubiți fii sufletești, ca de aci încolo pe M. Sa Regele Ferdinand I. și singur numai pe El, să-l considerați de Domnitor al tuturor Românilor și a-l finiturilor, care fac parte din România Mare.

Deodată din virtutea puterii arhieresti, ce-mi este mie dela Dumnezeu hărăzită, dispun, ca atât în Sf. Liturghii cât și în toate funcțiunile sacre, la orice ocaziune și orice timp s'ar ținea, la locurile unde Sf. Biserică se roagă pentru Domnitor, să se amintească drept credinciosul și de Cristos iubitorul Regele Nostru Ferdinand I.

Episcopul Frențiu, Apostolul sufletelor.

„Iată bărbatul, care în viața sa a susținut casa și în zilele sale a întărit biserica“ (Ecl. 50, 1).

Marele scriitor francez Lacordaire, în una din conferințele sale, caută originea Preoției, și se întreabă: Preoția e un mister al timpului sau al veșniciei? A avut oare origine din întâiul act, cu care Dumnezeu năștea în el însuși un Fiu nedespărjit de El? Nu, născând un Fiu, Dumnezeu deveni Tată, începutul oricărei paternități; nu însă preot.

Preoția atunci va fi avut origine din al doilea act, prin care Dumnezeu, având deja Fiul, scoase din substanța lui expresiunea vie și deosebită a dragostei, prin care Fiul e unit cu El?

Nu, deoarece Dumnezeu producând astfel din sine pe Spiritul Sfânt, a devenit inspiratorul și Tatăl oricărei inspirațiuni; nu însă preot.

Ar trebui deci căutată originea preoției în al doilea act prin care Dumnezeu, îndestulit de fecunditatea proprie, intimă și veșnică, a binevoit să o extindă în afară în spațiu și în timp?

Nu, deoarece prin lucrarea creațiunii Dumnezeu a devenit stăpânul și domnul oricărei suveranități; nu însă preot.

Prin aceste trei acte eu văd, că Dumnezeu ni se arată ca Tată, și începutul oricărei paternități, ca inspirator și începutul oricărei inspirațiuni, ca stăpân și începutul oricărei suveranități; dar înzadar caut începutul acestui lucru misterios, chemat preoție.

Originea preoției ni-o spune prorocul David în psalmul 109: „A zis Domnul Domnului meu: *Sezi de-a dreapta mea până când voi pune pe dușmanii tăi așternut picioarelor tale... Domnul a jurat și-și va ținea cuvântul său*“.

Dar ce a jurat Domnul? De ce acest jurământ solemn, întâiul ieșit din gura lui Dumnezeu? Profetul David explică pentru ce. Dumnezeu vorbește astfel Fiului său, »născut din sânul său mai înainte de luceafăr«, lui îi face acest jurământ, și iată ce-i jură: *Tu ești preot în veac*. Fiul, mai înainte ca Tatăl să-i fi făcut acest jurământ, a zis către Tatăl său: Arderi de tot pentru păcat nu ai voit, atunci am zis: iată viu (Evr. X. 6, 7). Așa a vorbit a două față din sf. Treime, și din aceste cuvinte ale Fiului, primite de Tatăl cel veșnic, a avut origine preoția. Ea prin ur-

mare se trage dela o jertfă începută în cer, desăvârșită pe pământ, și prelungită în toți aceia, cari doresc să devină o parte a victimei dumnezeiești, ca să participe la eficacitatea jertfei sale.

Preoția așa dar se poate considera ca o jertfă a omului, adăugată la aceea a Fiului lui Dumnezeu. Această jertfă o fac numai aceia cari pricep și simt toată frumusețea și prețiozitatea sufletelor; numai aceia cari în aproapele lor, sub acoperământul material al trupului, văd icoana lui Dumnezeu și destăinuesc în ruinele păcatului un ce atât de frumos și vrednic de iubire, încât sunt gata să-și jertfească și vieța pentru câștigarea sufletelor.

Cine are o asemenea privire acută, are un mare tezaur, are vocațiunea preoțească și către dânsul încă sunt îndreptate cuvintele dulci și solemne: *Tu ești preot în veac*.

Sărbătorim pe Marele nostru Preot și Păstor, în care e plinătatea darului preoțesc.

Preasfințitul nostru Episcop Valeriu Traian Frențiu, împlinește vârsta de 60 de ani de viață.

Fără greș se poate afirma, că în el a fost și este râvna sufletelor și credem că e bine să se pună în relief această însușire cu ocazia acestei etape din vieța Exelenței sale. De timpuriu s'a vădit râvna

Seminarul român unit

pentru desăvârșirea sufletului propriu și al aproapelui prin vocația la starea preoțească, la care a răspuns cu graba sufletelor alese. Odată cu urcarea treptelor altarului a înaintat tot mai mult în virtute, în zelul apostolic. Astfel îl vedem paroh și protopop în Orăștie, vicar foraneu în Hațeg, Episcop în Lugoj, Episcop și azi în Oradea. S'ar putea scrie volume despre faptele și operele Excelenței sale din acest drum de ascensiune în Ierarhia bisericească, care nu este decât un ecou al dovezilor de apostol al sufletelor.

Ne oprim numai asupra unora, realizate în dieceza Orăștii-Mari.

Abia venit la cârma acestei, dieceze în 1922, întâiul gând al sufletului său de Apostol a fost să cu-

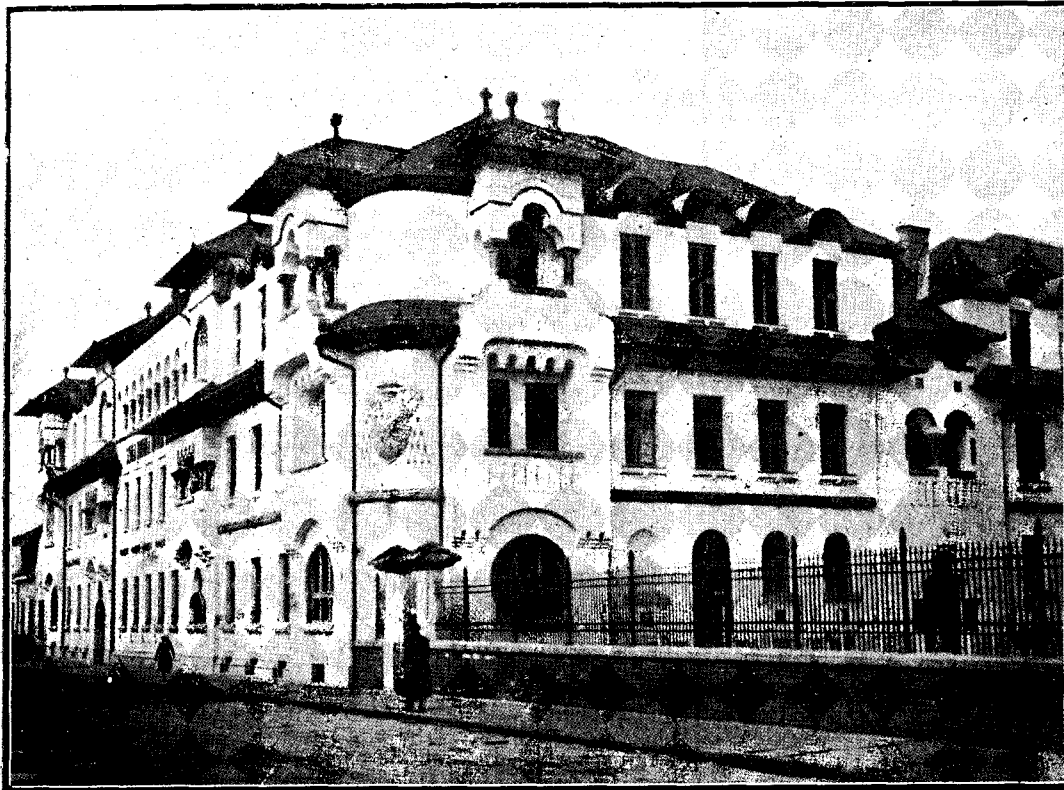
poporului credincios a organizat asociațiile de pietate; Reuniunile Mariane, care ocupă o vastă rețea în dieceza Orăștii, Societatea Inimii lui Isus, mai în urmă Ordinul al treilea franciscan, și mai ales Agrul, care face progrese îmbucurătoare și promițătoare.

Desăvârșirea creștinească a pătruns adânc în conștiința Prea Sfințitului nostru, după duhul Bisericii lui Christos, considerând-o de cea mai sfântă datorie a unui Episcop, a unui Păstor, a unui Apostol al lui Christos.

Nu s'a mulțumit Răscumpărătorul neamului omenesc, să cheme pe oameni la o nouă vieață, dar a cerut ca această vieață să se desvolte tot mai mult, să devină tot mai desăvârșită. Invățătura și pilda lui Christos

nu pot să rămână fără răsunet în mijlocul oamenilor, în Biserica înființată de dânsul. E prea evident din toată activitatea lui Christos, că în Biserică trebuie să fie o mișcare de ascensiune, că Biserica însăși e supusă legii progresului. Trebuie să trăiască Christos în Biserică, și membrii Bisericii în Christos. Măsura progresului din Biserică e Evanghelia, codicele complet și neschimbat al vieții creștinești, chiar dela începutul existenței ei.

Preasfințitul Frențiu a înțeles bine acest imperativ al vieții creștinești și tocmai de aceea s'a străduit și se străduiește să-l realizeze cât mai desăvârșit.

Școala Normală Română Unită, citoria Episcopului Frențiu

noască cât mai bine și mai de-aproape turma ce i se încredințează spre păstorire. În mai mulți ani și-a făcut ideea câmpului de activitate, și în chipul acesta și-a alcătuit și planul de execuție, care se poate rezuma în două direcții mai principale: clerul și poporul. Pentru îmbunătățirea sufletească a clerului, a organizat Seminarul, a introdus exercițiile spirituale anuale, făcute cu metod și sfințenie, a introdus Ordinele călugărești: al Asumpționistilor, al Fraților Școalelor creștine și al Franciscanilor; cei dintâi pentru internatele școlilor, cei din urmă pentru pastorație. Deasemenea și pentru femei: Oblatele Asumpționiste și Congregația Surorilor Notre-Dame de Sion. Ce s'a făcut și ce se va mai face prin ordinele religioase, o va spune istoria. Pentru îmbunătățirea sufletească a

Pe lângă cele amintite mai sus o dovadă publică și oficială a acestui spirit apostolic sunt *actele și decretele* Sinodului diecezei de Oradea din 1926.

De aceea cu prilejul acestei aniversări suntem pe deplin îndreptății a spune, că Episcopului Frențiu, Apostolul sufletelor, i se pot atribui cuvintele Scripturii, către marele preot Simon: *Iată bărbatul, care în vieața sa a susținut casa și în zilele sale a întărit Biserica.*

Îi dorim încă mulți ani de apostolat.

P. Dr. Neculăeș
franciscan.

FILE DIN ISTORIE

Episcopul Valeriu Traian Frențiu*)

de Dr. Iacob Radu

S'a născut la 25 Aprilie 1875 în comuna Reșița, județul Carașului, din părinții: Ioachim paroh și asesor consistorial și Rozalia Demeter. A absolvat liceul în Blaj și teologia în Budapesta. La 20 Septembrie 1898 a fost hirotonit preot și trimis la Viena în institutul S. Augustin și în anul 1902 a luat doctoratul în teologie. Cât timp s'a aflat acolo s'a ocupat și cu pastorația și instrucția religioasă a soldaților români uniți, numeroși pe atunci în acea garnizoană.

În anii 1902—4 a fost vicenotar consistorial și arhivar diecezan în Lugoj. În 1904—1914 a fost protopop în Orăștie, iar la începutul anului 1912 a fost numit vicar foraneu, paroh și protopop al Hațegului și în 4 Noembrie 1912 episcop al Lugojului. În 14 Ianuarie 1913 a fost sfințit episcop în catedrala din Blaj de către mitropolitul Mihali și episcopii Demetriu Radu al Orăștiei și Vasile Hossu al Gherlei, toți trei foști antecesorii ai lui în scaunul Lugojului.

Ca paroh și protopop s'a ostenit mult pentru dezvoltarea evlaviei și a vieții sufletești a credincioșilor săi și a poporului dela sate, fiind cel dintâiu care, în colaborare cu scriitorul acestor șire și cu confratele Dr. Elie Dăianu protopopul Clujului, a introdus în dieceza Lugojului misiunile sacre populare, ținându-le toți trei mai întâiu în marea comună Cujir în zilele de 14—15 Decembrie 1904, iar în anii următori am mai ținut împreună misiuni în alte multe sate din protopopiatul Orăștiei și vicariatul Hațegului. Ca episcop la Lugoj a continuat această operă apostolică mai ales prin dese vizitațiuni canonice și prin dezvoltarea și ridicarea nivelului pelerinajului dela mănăstirea Prislopului în vicariatul Hațegului, unde în anul 1912 a adus în procesiune dela Blaj vechea icoană făcătoare de minuni a Maicii Domnului.

În toamna anului 1913 a deschis în noul și pomposul edificiu moștenit dela antecesorul său Vasile Hossu, seminarul teologic, iar în cel următor a înființat în casa lăsată ca fundațiune din partea aceluiaș antecesor, școala normală de învățătoare.

La depărtarea sa din acea dieceză a lăsat o considerabilă fundațiune.

2. În 25 Februarie 1922 a fost numit urmaș al episcopului martir Demetriu Radu în scaunul acesta al Orăștiei și s'a instalat la 3 Maiu acelaș an.

Instalarea și-o a ținut în zi de săptămână, Joia, ca să poată lua parte cât mai mulți dintre preoți, și a fost de față aproape întreg clerul diecezan, pe care adunându-l în jurul său, și-a desfășurat programul de muncă, pe care în lineaminte generale, ca un adânc cunoscător al vremilor grele de azi, l-a rezumat în mult grăitoarele cuvinte ale preacucernicului Părinte Papa Piu al X-lea: „*Instaurare omnia in Christo*”, adică: reclădirea ordinii religioase morale grozav de zguduită prin războiul mondial și consecințele lui, prin readucerea sufletelor la Christos și întărirea lor în credința și morala creștină, fără de care zadarnică va fi munca puterii lumești de a relătrona și susține pacea și ordinea între popoare.

Pentru ajungerea acestui scop a îndemnat și îndatorat pe preoți să înființeze în toate parohiile reuniunile: Mariană pentru femei și a Sf. Pavel pentru bărbați, să predice regulat și să catehizeze în școli. Iar pentru ajutorarea și reformarea clerului s'a reorganizat reuniunea de misiuni, s'a înființat asociația preoților adoratori și s'au introdus exercițiile spirituale pentru preoți. Activitatea clerului o controlează însuși prin vizitațiuni canonice dese. Și mulțumită Domnului că roadele bune nu întârzie, precum se poate vedea și din faptul că din spiritul de jertfă al poporului credincios, în anii păstoririi sale s'au zidit din nou: 6 biserici și 7 case parohiale și s'au reparat radical 16 biserici și 3 case parohiale și au fost sfințite 16 biserici.

În anul 1935 spre marea mângâiere a tuturor și cu mult folos sufletesc s'a sărbătorit în toată dieceza anul sfânt jubilar. În anul 1923 P. S. Sa episcopul Frențiu a călătorit la Roma la vizita „ad limina” și cu acel prilej a fost distins cu numirea de Asistent la Tronul papal. În luna Maiu 1925 împreună cu P. SS. Lor episcopii Iuliu Hossu și Al. Nicolescu au condus un pelerinaj la Roma.

3. În zilele 4—5 Mai 1926 a ținut Sinod diecezan, în care s'au adus foarte importante și salutare decrete și hotărâri pentru buna administrare și rodnică păstorie a diecezei.

Cu deosebit fast și cu mare pompă s'a celebrat în zilele 15—16 Iunie 1927 aniversarea de 150 de ani dela întemeierea acestei dieceze. Tot cu acel prilej Prea Sfântul Părinte Papa Piu al XI-lea a acordat I. P. S. Sale episcopului Frențiu rara distincțiune a paliului arhiepiscopal.

În anul precedent i s'a fost acordat și din partea guvernului distincțiunea de mare ofițer al ordinului Coroana României și răsplata muncii pentru biserică cl. I.

În zilele 30—31 Maiu 1928 sub înaltu-i patronaj și prezițiu, s'a sărbătorit cu mare strălucire și însuflețire aniversarea de 100 ani dela întemeierea liceului Samuil Vulcan din Beiuș....

4. Ca o mare necesitate a zilelor noastre, era o ediție populară cu note explicative a Sfintei Scripturi. Cu cheltuiala I. P. Sale s'a făcut și aceasta....

La începutul aceluiaș an a apărut foaia diecezană: „*Vestitorul*”, care afară de partea oficială mai publică și foarte bune articole și studii de literatura bisericească. Cu binecuvântarea I. P. S. Sale a mai început să apară în luna Martie 1928 în Beiuș: „*Observatorul*”, revistă cu caracter cultural și social religios, bine redactată și mult promițătoare pentru viitor.

Afară de acestea episcopul Frențiu este generos și darnic sprijinitor al presei și literaturii religioase și multe publicațiuni de acest fel dărniciile Sale sunt a se mulțumi.

Pentru instrucția și formarea temeinică a clerului, în anul 1922 seminarul teologic a fost ridicat la rangul de Academie fiind numiți profesori tot bărbați cu pregătire aleasă și vrednici de înalta lor chemare. De asemenea vechea școală normală de băieți (Preparandia) a fost treptat dezvoltată la VII clase, putând să dea buni învățători, crescuți în spirit creștinesc și harnici de a fi și cântăreți în biserică.

Deosebită amintire merită și faptul că prin îmbărbătarea și sprijinul I. P. S. Sale a introdus în biserică noastră catedrală distinsul maestru de cor și mult apreciatul compozitor muzical Profesorul Francisc Hubic, muzica bisericească cu acompaniament de orchestră. Concertele date până acuma în mai multe localități din țară din partea aceluiaș cor și critica elogiasă ce i s'a făcut din partea multor oameni competenți, credem că ne îndreptățește speranța că a sosit timpul ca și în biserică noastră să se introducă pe toată linia acest gen de muzică.

Pe lângă toate acestea episcopul Frențiu nu a întrelăsat de a fi la postul datoriei alături de ceilalți Arhieri ai bisericii noastre, la conferințele episcopicești și în senatul țării, ori de câte ori a ajuns acolo în dezbateri vre-o lege care atinge interesele bisericii, cum a fost mai pe urmă mult agitatele dezbateri din jurul legii cultelor și a Concordatului cu S. Scaun.

5. Afară de această activitate de ordin spiritual, nu a trecut cu vederea nici cele materiale ci, după cât i-a fost cu putință, a cheltuit mulți bani pentru păstrarea în bună stare și pentru dezvoltarea institutelor și așezămintelor diecezane. Vom înșira aci numai pe cele mai însemnate și în deobște cunoscute:

În Beiuș s'a reparat frumos biserică parohială; s'a zidit locuința pentru directorul dominal și sala de gimnastică la liceul de fete...

La Stâna de Vale, s'au ținut în bună stare vilele și drumul și acuma este în lucrare construirea unei noi vile episcopicești și sunt proiectate și altele pentru dezvoltarea și modernizarea aceluiaș admirabil loc de recreare și de cură climatică.

La domeniul din Holod s'a construit o colnă pentru timpul culesului viei și o mare pivniță pentru păstratul vinului; s'a introdus lumina electrică în edificiile dominele și este în construcție o moară sistematică în locul celei vechi de apă.

În Oradea: în palatul episcopesc, a fost provăzută cu ico-nostas artistic lucrat și pictată în întregime capela de către reputatul pictor d. Pall; s'a mărit considerabil corul bisericii catedrale: s'a zidit o casă nouă în locul edificiilor vechi și dă-răpănite ale fundațiunii Borboia din suburbiul numit cărâmi-dăria. Spre a pune încăpea la serviciul divin cât mai mulți din numeroșii soldați de ai noștri, s'a obținut dela episcopia de rit latin o veche capelă, care s'a reparat radical și bogat îmbogătit în stil românesc.

Înainte de deschiderea Academiei teologice a fost terminată aripa seminarului zidită de repausatul episcop Radu și rămasă din cauza războiului neterminată, numai sub acoperiș în roșu, iar în anul acesta pentru a putea cuprinde institutul pe toți elevii, s'a adăus al doilea etaj la edificiul de către stradă, ridicat oarecând de către episcopul Erdeli, și întregului edificiu i s'a făcut o fațadă nouă în stil românesc, făcându-se din acel edificiu o podoabă artistică unică în acest mare oraș.

Știm însă că cu aceste șirul marilor alcătuirii și instituțiuni cu cari I. P. S. Sa dorește a îmbogăți dieceza nu e terminat și îl dorim ani îndelungați și ajutorul Domnului ca să le poată duce la îndeplinire!

*) Din Istoria Diecezei Române Unite a Orăștiei-Mari.